

ACTIVITATS

TESIS

GRUPS DE RECERCA

ENTREVISTES

AVENÇOS

A FONS

ANTROPOLOGIA

04/2013 - Les dones a Chiapas, un futur més esperançador?

Una tesi doctoral llegida a la UAB ha comparat la forma de vida de les dones indígenes que viuen al sud de Mèxic, concretament a la regió del conflicte a Chiapas: per una banda les que pertanyen a comunitats zapatistes i, per altre, les que pertanyen a comunitats pro-govern. El treball conclou que, malgrat que comparteixen molts problemes derivats del model tradicional de gènere i de les dramàtiques condicions de vida que pateixen, les dones zapatistes han apostat per un model polític de canvi: s'han incorporat progressivament a tots els nivells comunitaris de decisió, poden participar a totes les activitats, comissions i càrrecs de les noves estructures de govern autònom i, dins l'àrea zapatista, s'ha formalitzat una voluntat d'acabar definitivament amb les formes de violència i discriminació de gènere. Així, les dones indígenes d'un altre bàndol, presenten ritmes de canvi i projectes de futur radicalment diferents.

Referències

Tesi doctoral de Cristina Lirón, llegida recentment en el Departament de Antropologia Social i Cultural de la UAB. Dirigida per el Dr. Aurelio Díaz i amb un tribunal d'excepció: la Dra. Verena Stolcke (UAB), la Dra. Dolores Juliano (UB) i des de Mèxic, la Dra. Mercedes Olivera Bustamante de la UNICACH (Universidad de Ciencias y Artes de Chiapas).

Tots nosaltres aborem les nostres investigacions des d'unes determinades opcions epistemològiques, teòric-polítiques i personals. Jo sóc antropòloga i sóc feminista. Entenc l'antropologia com a instrument de transformació social i sempre m'he interessat d'una banda, per l'estudi antropològic de la condició femenina en general i, de l'altra, per l'anàlisi de les històries de rebel·lies o, com dirien avui a Mèxic, l'anàlisi de tots aquells moviments socials que vénen des de baix i a l'esquerra.

Amb aquesta "maleta" d'inquietuds i eines em vaig proposar estudiar un fenomen que em començava a motivar moltíssim: la situació i les demandes de les dones indígenes en el conflicte de Chiapas.

I per què? Doncs bàsicament perquè des del alçament de l'EZLN (Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional) al 1994 havien captivat el món sencer amb un discurs en què proposaven un nou model de país que havia d'estar disposat a acabar amb la subordinació dels indígenes, els camperols pobres i les dones. Els zapatistes van reconèixer pública i explícitament a les dones com un grup oprimat i les van incorporar a les seves files. Des dels seus inicis semblava haver un esforç per fer visibles les seves problemàtiques concretes com dones i com indígenes.

La meua hipòtesi és que des de la dècada dels 70 s'inicien en l'estat de Chiapas una sèrie de moviments populars i democratitzadors vinculats amb la lluita agrària i camperola. La culminació de tota aquesta estela social i popular és l'alçament zapatista del 94. En les comunitats que participen del zapatisme i on el seu discurs renovador i reivindicatiu triomfa, sorgeixen dinàmiques de redefinició de les relacions de gènere que no es donen en aquelles comunitats pro-govern, que rebutgen el zapatisme i els seus postulats i demandes.

El que plantejo és que el sorgiment i desenvolupament dels diversos moviments sociopolítics a Chiapas han anat acompanyats de nous discursos al voltant de la dona, les implicacions dels quals qüestionen directament els rols genèrics tradicionals. Mentre que, a la vegada, s'ha anat forjant una identitat reivindicativa de la dona indígena que -nodrida de l'especificitat de les seves pròpies experiències- ha requerit anar redefinint espais per a una creixent participació femenina en la vida pública.

Les circumstàncies i la complexitat derivada de les imposicions d'un context de guerra, amb l'enorme presència de militars i paramilitars, van estar molt presents sempre en els criteris d'accés i permanència en les comunitats. Tot i això, em vaig proposar abordar un treball comparatiu que no s'havia fet fins ara entre les dones indígenes de les comunitats de Base de Apoyo Zapatista (BAEZ) i les dones indígenes de les comunitats pro-govern.

Sempre és fàcil tendir a oblidar la irremeiable provisionalitat de les nostres conclusions, però un ha de ser encara més curós quan aquestes tenen a veure amb processos socials de canvi. En l'actualitat, la permanència de la guerra i de les seves implicacions per als agents socials ha fet la situació a la regió encara més complexa. La intensificació de la violència en general a Mèxic, amb les problemàtiques específiques tant a la frontera nord (els feminicidis de Ciudad Juárez, per exemple) com a la frontera sud, amb el que s'ha denominat "el corredor centreamericà", dificulta moltíssim la vida de les dones en general i de les dones indígenes en particular.

Tanmateix, sostinc que en les comunitats on ha calat el discurs zapatista, les relacions de gènere s'han qüestionat i han canviat d'una manera que no s'ha donat a les comunitats pro-govern. Un gran indicador d'aquest canvi en les comunitats bases de suport zapatista és per exemple que s'hagin generat nous espais de reflexió col·lectiva a què s'han incorporat les dones, que hagin dones en tots els nivells de decisió i que es garanteixi la participació en totes les activitats, comissions i càrrecs de les diferents estructures de govern i, per descomptat, també el fet que s'hagi formalitzat una voluntat d'acabar amb les formes de violència cap a les dones.

Al llarg del meu treball he procurat no caure en anàlisis dicotòmics i reduccionistes que puguin presentar a les dones de les comunitats priistes com subjectes passius i titelles del govern versus una imatge de les dones de les comunitats zapatistes com

TESIS

Immigrants marroquins a les illes Pitiüses

Una tesi doctoral de la UAB ha estudiat els factors que afavoreixen o dificulten la integració i aculturació dels immigrants marroquins a les illes Pitiüses i el manteniment dels vincles amb el Marroc. La investigació apunta, entre d'altres conclusions, que els individus o famílies que aconsegueixen formar una xarxa de vincles més diversa, són aquells que més s'integren.

[+]

TESIS

Canvis en les microestructures dels ossos

La tesi doctoral "The use of spectroscopy and diffraction techniques in the study of bones and implications in anthropology, paleontology and forensic sciences", de Giampaolo Piga ha tractat l'anàlisi i diferenciació dels canvis en les estructures microscòpiques en els ossos cremats i fossilitzats a causa del tractament tèrmic i/o dels processos de sedimentació i fossilització.

[+]

A FONS

Empresaris immigrants en temps de crisi econòmica

Investigadors de la UAB han realitzat un treball que pretenia estudiar en profunditat, a partir de diferents perfils, l'empresariat immigrant o ètnic a Catalunya. Aquesta anàlisi s'ha centrat en les xarxes personals de suport dels empresaris, les diferències entre les xarxes dels emprenedors i les xarxes dels treballadors i la reacció a la crisi econòmica.

[+]

A FONS

El teatre marroquí durant el Protectorat espanyol

El teatre marroquí durant el protectorat espanyol va servir per criticar el domini colonial i per impulsar canvis en el matrimoni, la medicina o l'educació. Analitzar aquest teatre des de la antropologia històrica permet mostrar que la modernitat no només es trasmet des d'occident a la resta del món sinó que es construeix de forma conjunta entre aquestes diferents comunitats.

[+]

emancipades.

Lamentablement, comparteixen moltíssims problemes i expectatives socials derivades del model tradicional de "ser dona indígena". Però sí defenso que tenen ritmes molt dispars amb projectes de canvi radicalment diferents.

Cristina Lirón
Departament d'Antropologia Social i Cultural
tineta88@hotmail.com

Si tens propostes: premsa.ciencia@uab.es

E-mail per rebre el nostre butlletí

Enviar